

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Josef Holubář; Vojtěch Jarník; Václav Vilhelm
K šedesátinám akademika Vladimíra Kořínka

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 4 (1959), No. 6, 724--728,729--730

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138377>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1959

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

VYNIKAJÍCÍ PŘEDSTAVITELÉ VĚDY A TECHNIKY

K ŠEDESÁTINÁM AKADEMIKA VLADIMÍRA KOŘÍNKY

JOSEF HOLUBÁŘ, VOJTĚCH JARNÍK, VÁCLAV VILHELM

Životní jubileum akademika Vladimíra Kořínka, profesora matematiky na Karlově universitě, poskytuje příležitost, abychom alespoň krátce vzpomněli na stránkách tohoto časopisu všestranných jubilantových zásluh, vysoce ceněných naší matematickou veřejností. Časopis „Pokroky matematiky, fyziky a astronomie“ má však ještě specifický důvod, aby projevil akademiku Kořínkovi vděčnost za jeho bohatou práci; vždyť akademik Kořínek není jen matematikem mezinárodního formátu a významným činitelem v našem životě vědeckém a vysokoškolském, ale také dlouholetým členem a funkcionářem Jednoty čs. matematiků a fyziků, jejímž orgánem tento časopis jest.

Vladimír Kořínek se narodil 18. dubna 1899 v Praze. Na gymnasiu byl jeho učitelem Miloš Kössler, pozdější profesor matematiky na Karlově universitě; na jeho hodiny matematiky a fyziky Kořínek dodnes s vděčností vzpomíná. V roce 1918 vstoupil Kořínek na tehdejší filosofickou fakultu Karlovy university, kde nabyt učitelské aproby pro vyučování matematice a fyzice na středních školách. 30. června 1923 dosáhl hodnosti doktora přírodních věd. Jeho doktorská disertace jedná o počtu reprezentací přirozených čísel indefinitními ternárními kvadratickými formami. Volba tematiky ukazuje na hluboký vliv, který měl na začínajícího vědeckého pracovníka jeho universitní učitel prof. Karel Petr, vynikající algebraik a číselný teoretik. Školní rok 1923—24 byl vyplněn studijním pobytem Kořínkovým v Paříži.

Mladý matematik Kořínkových kvalit by si dnes mohl vybrat mezi asistenturami na několika vysokých školách; ale tehdy bylo placených asistentůských míst tak málo, že se zřídka kdy některé uvolnilo. A tak Kořínek po návratu z Paříže učí na gymnasiu a současně pracuje jako bezplatný asistent při matematickém semináři Karlovy university. Teprve po roce (od 1. října 1925) se dostává jako placený asistent na České vysoké učení technické v Praze, a to napřed na dva roky na fyziku, a potom na čtyři roky na ústav matematiky, kde jeho představeným byl další významný algebraik a číselný teoretik, prof. Karel Rychlík, který ohleduplně dával svému asistentovi možnost vědecké práce. Roku 1931 se Kořínek habilituje z matematiky na přírodovědecké fakultě Karlovy university; habilitace byla později přenesena i na dvě fakulty Českého vysokého učení technického. Tehdejší těžká hospodářská krize a s ní související tvrdě úsporný systém státního hospodářství nedávaly mnoho naděje na brzké jmenování profesorem. A tak Kořínek odchází začátkem ledna 1931 do Státního úřadu statistického, kde zůstává až do svého jmenování mimořádným profesorem Karlovy university 1. října 1935. Návrh na jmenování profesorem byl podán na jaře 1932.

Za okupace byl dán na „dovolenou s čekatelným“ (tj. s podstatně sníženým platem). Ale i této temné doby dovedl Koříněk využít. Je vždy dobře informován o současné situaci, šíří kolem sebe optimismus a posiluje víru v konečné vítězství, pomáhá svým bývalým studentům „na černo“ v jejich dalším vzdělání a připravuje podmínky pro to, aby po osvobození mohly být v oboru jeho působnosti co nejdříve zaceleny rány způsobené okupační a zavřením českých vysokých škol. Po osvobození se ihned vrací na Karlovu universitu, kde je jmenován řádným profesorem se zpětnou platností od 28. října 1940 a kde působí dodnes.

Přistupme nyní k tomu, abychom se zmínili o Kořínkově vědecké činnosti. Není tu ovšem naším úkolem podat podrobné vylíčení a zhodnocení této činnosti akademika Kořínka, neboť tím se zabývá článek akademika Štefana Schwarze, který vyšel v Časopise pro pěstování matematiky, roč. 84 (1959), str. 222—235. Zde chceme jen stručně nastínit celkový ráz a význam Kořínkovy badatelské práce. Ačkoli Koříněk napsal několik prací z oboru statistiky, je těžiště jeho vědecké činnosti v algebře, z počátku též v teorii čísel. Práce z tohoto oboru můžeme v podstatě rozdělit do čtyř skupin:

1. Práce z aritmetické teorie kvadratických forem.
2. Práce z teorie algeber (hyperkomplexních systémů).
3. Práce z teorie grup.
4. Práce z teorie svazů.

Studiem aritmetické teorie kvadratických forem, která je součástí teorie čísel, se Koříněk zabýval v prvním období své badatelské činnosti, zhruba v druhé polovině dvacátých let. Jistě se nezmýlíme, řekneme-li, že pro volbu této tematiky měl na prof. Kořínka velký vliv jeho učitel profesor Karel Petr.

Abychom alespoň letmo naznačili problematiku aritmetické teorie kvadratických forem, připomeňme toto: dvě kvadratické formy $\sum_{i,j=1}^n a_{ij}x_i x_j$, $\sum_{i,j=1}^n b_{ij}x_i x_j$ s celočíselnými koeficienty se nazývají ekvivalentní, existuje-li lineární transformace s celočíselnými koeficienty a s determinantem rovným jedné, která převádí jednu formu v druhou. Touto ekvivalencí se rozpadne množina všech kvadratických forem s celočíselnými koeficienty na třídy vzájemně ekvivalentních forem. Studium množiny těchto tříd (např. otázka po počtu neekvivalentních forem daného diskriminantu) je základním problémem aritmetické teorie kvadratických forem. Jinou důležitou úlohou je otázka reprezentace celých čísel kvadratickými formami. Jde tu o určení těch celých čísel, která jsou hodnotami dané kvadratické formy $\sum_{i,j=1}^n a_{ij}x_i x_j$ s celočíselnými koeficienty v bodech (x_1, x_2, \dots, x_n) , jež mají celočíselné souřadnice. Oběma těmito otázkami se Koříněk ve svých pracích z tohoto oboru zabýval a dosáhl tu řady vynikajících výsledků.

Ve školním roce 1929—30 byl Koříněk na studijním pobytu v Hamburku, kde se účastnil proslulého hamburského algebraického semináře, v němž se tehdy soustředili nejvýznačnější badatelé v algebře. Tento pobyt nezůstal přirozeně pro Kořínka bez vlivu: v letech 1930—35 napsal několik prací, zabývajících se problémy teorie algeber (nebo, jak se dříve říkalo, teorie hyperkomplexních systémů). O tom, že i zde si Koříněk vždy vybíral závažné problémy, svědčí skutečnost, že výsledky jeho prací z teorie algeber, jež

vznikly v raném období rozvoje této disciplíny, významně přispěly k jejímu rozvoji a trvale zakotvily v odborné literatuře.

Asi od pětatřicátých let se Kořínek zabývá ve svých pracích převážně teorií grup a teorií svazů. V teorii grup dosáhla největší proslulosti jeho práce o rozkladu grupy v direktní součin podgrup. Naznačíme podstatu a význam této práce. Říkáme, že grupa G je direktním součinem svých podgrup H_1, H_2, \dots, H_n , jestliže 1) H_i jsou nejednotkové normální podgrupy v G , 2) označíme-li H'_i podgrupu vytvořenou v G podgrupami $H_1, H_2, \dots, H_{i-1}, H_{i+1}, \dots, H_n$ (tj. H'_i je nejmenší podgrupa v G obsahující tyto podgrupy), potom podgrupy H_i a H'_i mají společný jen jednotkový prvek grupy, 3) podgrupy H_1, H_2, \dots, H_n vytvářejí celou grupu G . Okolnost, že G je direktní součin podgrup H_i , zapisujeme symbolem $G = H_1 \times H_2 \times \dots \times H_n$; H_i jsou tzv. direktní faktory tohoto součinu. Máme-li nyní dva takové rozklady

$$(1) G = H_1 \times H_2 \times \dots \times H_n, \quad (2) G = G_1 \times G_2 \times \dots \times G_m,$$

vzniká tato přirozená otázka: existuje „společné zjemnění“ těchto dvou rozkladů? Přesněji: lze zjemnit direktní rozklady (1), (2) tak, aby bylo možno direktní faktory těchto zjemněných rozkladů na sebe vzájemně jednoznačně zobrazit a aby dvojice, které si v tomto zobrazení odpovídají, byly isomorfní podgrupy? (Zde se dokonce požaduje, aby to byly centrálně isomorfní podgrupy.) Právě touto otázkou se zabývá zmíněná Kořínkova práce. Je přirozené, že už před Kořínkem se matematikové zabývali touto úlohou. Podařilo se dokázat, že pro grupy, jejichž podgrupy splňují jisté podmínky, je odpověď na položenou otázku kladná. Toho druhu je např. jeden z nejlepších výsledků dosažených před uveřejněním Kořínkovy práce předním sovětským algebraikem A. G. Kurošem v roce 1932. Kořínkovou prací (uveřejněnou v roce 1937) byly tyto výsledky podstatně zlepšeny. Kořínek v ní totiž ukázal, že není třeba klást požadavky na podgrupy celé grupy G , nýbrž jen na podgrupy obsažené v centru této grupy. (Poznamenejme, že centrum grupy je podgrupa těch jejích prvků, které jsou záměnné se všemi prvky uvažované grupy.)

V řadě otázek teorie grup má základní úlohu pojem podgrupy a operace průniku dvou podgrup resp. operace spojení dvou podgrup (která podgrupám G_1, G_2 dané grupy přiřazuje podgrupu vytvořenou těmito podgrupami), zatím co pojem prvku grupy a násobení prvků v grupě tu má úlohu druhořadou. Takového druhu je třeba sama definice rozkladu grupy v direktní součin podgrup. Základní objekt, s nímž tu máme co dělat, je systém všech podgrup (případně jen některých, např. normálních podgrup), který je množinovou inklusí mezi podgrupami částečně uspořádan a v němž máme dvě operace, operaci průniku a operaci spojení dvou podgrup. S objekty takového druhu se setkáváme i v jiných oborech matematiky než v algebře; např. v teorii množin, v topologii, v projektivní geometrii a jinde. Tato okolnost přiměla matematiky k axiomatickému studiu těchto objektů a vznikl tak pojem svazu. Svazem rozumíme částečně uspořádanou množinu, pro jejíž prvky jsou definovány dvě operace, průsek (symbol \wedge) a spojení (symbol \vee), při čemž pro každé prvky a, b, c svazu platí 1) $a \geq c, b \geq c \Rightarrow a \wedge b \geq c$, 2) $a \leq c, b \leq c \Rightarrow a \vee b \leq c$. Tento pojem dal vznik nové matematické disciplíně — teorii svazů — která se v krátké době bohatě rozvinula.

Je přirozené a současně příznačné pro prof. Kořínka, že se ihned živě zajímal o tento rozvíjející se obor a že nezůstal při pouhém zájmu. V roce 1940 vyšla první ze série jeho prací z teorie svazů; další následovaly po roce 1948.

Všechny se týkají přenesení Schreierovy, resp. Jordanovy-Hölderovy věty, známé z teorie grup, do teorie svazů. Nebudeme se zde pouštět do podrobnějšího popisu těchto prací. Poznamenáme jen, že význam Kořínkových výsledků v tomto oboru je dostatečně patrný z toho, že první jeho práci cituje základní Birkhoffova monografie o teorii svazů (2. vydání z r. 1948) i přední Kurošova učebnice teorie grup. Na ostatní Kořínkovy práce této skupiny navazuje řada zahraničních matematiků i někteří jeho žáci.

S badatelskou činností prof. Kořínka je nerozlučně spjata jeho vynikající činnost učitelská. Prof. Kořínek si byl vždy plně vědom závažnosti učitelské práce na universitě a při známé jeho důkladnosti a pracovním nadšení není se proto co divit, že i na tomto poli má vskutku mimořádné zásluhy o rozvoj naší matematiky.

V době, kdy prof. Kořínek vstoupil na dráhu vysokoškolského učitele, právě procházela algebra bouřlivým rozvojem a záhy se vyvinula v moderní abstraktní matematickou disciplínu, jejíž význam rychle vzrůstal. Úkol přednášet algebru jistě nebyl lehký. Ale právě zde prof. Kořínek znamenitě obstál. Už při svých úvodních přednáškách z algebry, vždy pečlivě připravených a nadšeně přednášených, dovede studentům přístupně a srozumitelně přiblížit moderní axiomatické pojetí algebry, a jeho přednášky z vyšších partií algebry podávají vždy velmi dobrý a jasný pohled do současného stavu těchto disciplín. Zvláštní pozornosti tu zasluhují Kořínkovy algebraické semináře. Prof. Kořínek se vždycky věnoval a věnuje s velkou odpovědností a láskou jednomu z nejvýznamnějších úkolů vysokoškolského učitele, výchově mladých vědeckých pracovníků. A právě tyto jeho semináře jsou půdou, na níž prof. Kořínek po celou dobu svého učitelského působení soustavně vede své žáky k samostatné práci, seznamuje je se současnou časopiseckou literaturou a aktuálními problémy volenými tak, aby při jejich významu byla obtížnost jejich řešení úměrná silám začínajících matematiků. Je proto jen přirozené, že řada našich mladých i nejmladších matematiků vděčí právě prof. Kořínkovi za to, že jim ukázal cestu k samostatné vědecké práci.

S učitelskou činností Kořínkovou souvisí jeho učebnice *Základy algebry*, jejíž 1. vydání vyšlo v nakladatelství ČSAV v r. 1953, po němž o tři leta později následovalo druhé, poněkud rozšířené vydání. Kořínkova kniha je první českou učebnicí algebry. Nedostatek takové učebnice byl u nás již dávno pocíťován. Nesnadný úkol jejího sepsání přešel vlastně na prof. Kořínka od jeho učitele prof. Petra. Ten měl sám ještě před válkou v úmyslu napsat učebnici algebry; nedošlo však k tomu a proto svěřil její sepsání prof. Kořínkovi. Každému, kdo prof. Kořínka zná, je samozřejmé, že se Kořínek chopil tohoto úkolu s největší péčí. Rukopis učebnice byl hotov již ke konci války. Po válce prof. Kořínek tento rukopis důkladně prověřil ve svých úvodních přednáškách z algebry. Výsledkem získaných zkušeností bylo několikeré přepracování rukopisu. Uvážíme-li, že tuto rozsáhlou práci konal prof. Kořínek v době, kdy naše věda i vysoké školy stály před novými velkými úkoly a prošly obrovskými organizačními změnami, je pochopitelné, že kniha vyšla až v r. 1953. Je určena především posluchačům matematiky na universitě v prvním roce studia. Tímto posláním je určen i obsah knihy, který tvoří výklad základních algebraických pojmů (vlastnosti celých, racionálních, reálných a komplexních čísel, pojmy a vlastnosti oboru integrity, tělesa, okruhu polynomů nad tělesem), základů lineární algebry (determinanty, matice, soustavy lineárních rovnic) a vlastnosti algebraických rovnic jedné neznámé nad tělesem. Vydáním

Základů algebry připravil prof. Kořínek našim studentům matematiky spolehlivou základní učebnici, která je uvádí zcela přístupnou a přitom přísně logickou a moderní formou do studia algebry.

Prof. Kořínek přednášel před válkou i po válce na četných mezinárodních sjezdech a konferencích. Jako zvláště významné delší studijní cesty uvedme (vedle Paříže 1923—24) ještě roční pobyt v Hamburku (1929—30), kde pracoval s prof. E. Artinem, a měsíční pobyt v SSSR (1935); od této doby se datuje jeho čilý vědecký styk s moskevskými algebraiky, především s A. G. Kurošem. Jeho vždy pokrokový postoj se projevil tehdy mimo jiné i jeho prací ve Společnosti pro kulturní a hospodářské styky s SSSR.

Za své vědecké zásluhy byl prof. Kořínek zvolen členem našich vedoucích vědeckých institucí. R. 1933 se stal mimořádným členem Královské české společnosti nauk, r. 1946 mimořádným členem České akademie věd a umění a konečně r. 1952 ho prezident republiky jmenoval řádným členem nově založené Československé akademie věd.

Významné je působení akademika Kořínka v Jednotě československých matematiků a fyziků. Začíná už v době jeho studií na Karlově universitě, na niž vstoupil v roce 1918. Je pak velmi brzo (r. 1921) zvolen náhradníkem výboru Jednoty, a v následujícím roce, tedy ještě jako posluchač university, se stává členem výboru. Jím od té doby zůstává s menšími přestávkami až dodnes. Od r. 1925 byl po deset let hlavním knihovníkem Jednoty, což byla funkce velmi náročná a zodpovědná — vždyť knihovna Jednoty byla záhy jedinečnou odbornou knihovnou v Československé republice, zvláště pokud jde o úplné série zahraničních matematických a fyzikálních časopisů. Několik let zastával profesor Kořínek také funkci pořadatele matematických přednášek ve vědecké radě Jednoty a od r. 1938 je pak členem redakční rady „Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky“, později „Časopisu pro pěstování matematiky“ a mezinárodního časopisu *Чехословацкий математический журнал*, do jehož redakce přechází i po osamostatnění redakční rady tohoto časopisu; působí v ní dodnes. Je také od r. 1958 členem redakční rady „Pokroků matematiky, fyziky a astronomie“.

Za druhé světové války byla činnost Jednoty ochromena, zvláště, když okupanti násilně zavřeli české vysoké školy. V té době se profesor Kořínek stará o nejcennější část knihovny Jednoty, a to o její nenahraditelné časopisy. Nezapomíná na studenty a píše do Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky (roč. 70, 1940) obsáhlý článek „Návod ke studiu algebry pro začátečníky“; článek byl určen absolventům českých středních škol. Profesor Kořínek napsal v něm českým studentům podrobné rady k soukromému studiu vysokoškolského kursu algebry, když řádné studium na vysokých školách jim bylo okupanty znemožněno.

V té době je profesor Kořínek také členem předsednictva JČMF, která hned po válce koná přípravy k reorganizaci Jednoty; ta se má stát výběrovou vědeckou společností při Československé akademii věd. V četných schůzích usiluje prof. Kořínek o to, aby činnost budoucí Jednoty byla přenesena do jejích poboček, postupně zřizovaných v jednotlivých krajích ČSR. Tato organizační změna, k níž došlo v r. 1956, se ukazuje skutečně velmi dobrou, demokratickou a pokrokovou. Prof. Kořínek se stává místopředsedou reorganizované Jednoty a od té doby vykonává velikou a náročnou práci, spojenou s touto závažnou funkcí.

Brzo po revoluci projevil akademik Kořínek velký zájem o organizaci i náplň vyučování matematice na našich středních školách. Působil v letech 1953—54 iniciativně v komisi pro vyučování matematice při Československé akademii věd, kde se velmi účinně zasazoval o úpravy učebních osnov matematiky, určených pro jedenáctileté střední školy, aby tyto osnovy byly v souladu s potřebami socialistické školy a s pokroky matematické vědy, zároveň však přiměřené svým obsahem věku a chápavosti žáků. Jako předseda této komise účastnil se také recenzi učebnice algebry pro 9. až 11. ročník (viz článek „Práce komise pro vyučování matematice ČSAV“, *Matematika ve škole*, roč. VI, 1956, str. 2—8). Později předsedal subkomisi pro matematické předměty, která byla částí Ústřední pedagogické komise, zřízené ministerstvem školství při Výzkumném ústavu pedagogickém v Praze. V této subkomisi řídil prof. Kořínek práci na učebních osnovách pro pokusné třídy jedenáctiletých středních škol i práci na podrobné náplni těchto osnov.

Akademik Kořínek je vůbec člověk širokých zájmů. K předmětům jeho zájmu patří také otázky jazykové, a také tento svůj zájem dovedl uplatnit k prospěchu obecnému. Byl předsedou komise pro terminologii středoškolské matematiky. Když pak z této komise vznikla při Jednotě čsl. matematiků a fyziků komise pro názvy a značky školské matematiky, stal se účinně jako místopředseda Jednoty o to, aby se elaborát zpracováváný touto komisí dostal na školy co možno nejdříve, aby tak sloužil potřebám učitelů matematiky a usnadnil jejich obtížnou práci.

Jestliže Jednota čsl. matematiků a fyziků byla první institucí, ve které Kořínek uplatnil svůj rozhled, své organizační schopnosti a svou obětavou práci, nebyla nikterak institucí jedinou. Kořínkův důsledně pokrokový postoj k věcem veřejným, spojený s širokým rozhledem historickým a politickým, mu umožňuje orientovat se v prudkém politickém, hospodářském i kulturním vývoji Československa po roce 1945, v únorových dnech r. 1948 i později. Je proto přirozeno, že se s ním setkáváme jako s aktivním pracovníkem v mnohých institucích. Na matematicko-fyzikální fakultě Karlovy university byl na počátku padesátých let vedoucím matematické katedry (tehdy nerozdělené), nyní je vedoucím katedry algebry a geometrie. Velkou prací pro fakultu vykonal v letech 1953—54 a 1954—55 jako její děkan, který dovedl vésti pevnou rukou věci fakulty a zároveň energicky hájit její zájmy. Když letos v dubnu nynější děkan doc. Jaroslav Zýka vzpomínal na Kořínkovo děkanské působení, nazval jej za všeobecného souhlasu „děkanem bohatýrem“.

Také v akademii patří Kořínek k nejaktivnějším členům matematicko-fyzikální sekce, a není závažnější otázky, ke které by nezaujal jasné a rozhodné stanovisko. Jen namátkou bychom uvedli jeho neustálou bdělou péči o věci ediční. Zmínili jsme se o Kořínkově zájmu o historii; s tím souvisí jeho funkce předsedy skupiny dějin matematiky a fyziky při komisi pro dějiny přírodních, lékařských a technických věd, která byla zřízena při Československé akademii věd. Účastnil se také sjezdu Mezinárodní unie pro dějiny věd v r. 1956 v Itálii. Jako zástupce naší pokrokové inteligence pracoval též aktivně v mírovém hnutí.

Osobně je akademik Kořínek člověk svrchovaně čestný, otevřený a energický; dovede vášnivě hájit stanovisko, které uznal za správné, nic nedovede dělat na polovic. Ale současně má hlubokou vnitřní disciplínu, dovede si vážít cizího mínění a dovede ustoupit od svého názoru, pozná-li názor lepší. A především je dobrý člověk, který dovede sdílet radosti i starosti s ostatními a pomá-

hat jim. Jestliže si akad. Kořínek, při své mnohostranné práci, vyžadující často mimořádného vypětí nervů i tělesných sil, udržuje duševní mládí a tělesnou svěžest, děkuje za to jistě jednak svým všestranným zájmům kulturním — nezmínili jsme se dosud o jeho velkých znalostech krásné literatury a o jeho vážném zájmu o hudbu — jednak pěstování sportu; je zdatným a vytrvalým lyžařem, do nedávna pěstoval horolezectví, a zkuste si s ním vyjít na túru — zapotíte se, i když jste snad o dost mladší. A tak životní jubileum zastihuje akademika Kořínka nejen v plné a mnohostranné činnosti, ale i v takové kondici, že nám vůbec nemůže přijít na mysl, mluvit o jeho šedesátce jako o nějakém životním mezníku. A přece jsme té šedesátce vděční za to, že můžeme — jistě jménem všech jeho přátel, žáků a známých — akademiku Kořínkovi poděkovat za jeho dosavadní práci a popřát mu mnoho zdraví a štěstí do dalších let.

PROF. OTAKAR BORŮVKA ŠEDESÁTNÍKEM A LAUREÁTEM STÁTNÍ CENY

Dr. KAREL KOUTSKÝ, Brno

Dne 10. května 1959 se dožil šedesáti let profesor přírodovědecké fakulty university v Brně, doktor fyzikálně-matematických věd a člen korespondent Československé akademie věd dr. Otakar Borůvka. Těsně před tímto dnem byla mu udělena státní cena Klementa Gottwalda pro rok 1959 za jeho významné práce v oboru diferenciálních rovnic. Tyto dvě události jsou jistě dostatečným důvodem, aby se česká matematická veřejnost blíže seznámila se životními osudy a dílem tohoto našeho vynikajícího vědce.

Prof. Borůvka se narodil dne 10. května 1899 v Předměstí Uherského Ostrohu na Moravě jako syn tamnějšího ředitele obecných a měšťanských škol. Obecnou školu a první třídu měšťanské školy vychodil ve svém rodišti a po té studoval na gymnasiu v Uherském Hradišti. Po ukončení sexty v roce 1916 přešel do posledního ročníku vojenské vyšší reálky v Hranicích a o rok později do vojenské technické akademie v Mödlingu u Vídně. V roce 1917 složil maturitu na I. německé reálce a brzy potom, začátkem roku 1918, doplňovací maturitu na svém „kmenovém“ gymnasiu v Uherském Hradišti.

Po první světové válce, v listopadu 1918 vstoupil jako řádný posluchač stavebního inženýrství na Českou vysokou technickou školu v Brně. V letech 1920—22 byl též mimořádným posluchačem na přírodovědecké fakultě brněnské university. Státní zkoušky z matematiky a fyziky vykonal v prosinci 1922 a záhy na to, v červnu 1923, dosáhl na základě disertační práce „O pomyslných kořenech rovnice $\Gamma(z) = a$ “ doktorátu přírodních věd.

Z vysokoškolských učitelů Borůvkových měl na něho nesporný vliv vynikající znalec a pěstitel klasické analýzy prof. Matyáš Lerch, který nejen že upoutal Borůvkovu pozornost k této disciplíně, ale též v roce 1920, kdy přešel na universitu, nabídl mu místo asistenta při matematickém ústavu přírodovědecké fakulty. Podnětný Lerchův vliv se projevil i v prvních vědeckých pracích Borůvkových.

Bohužel prof. Lerch zemřel již v roce 1922. Lze však nazvat šťastnou okolností, že na místo uprázdněné Lerchovou smrtí nastoupil geniální vědec